

ที่ สศ ๐๐๐๑/ ๑๕๒๐

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
อาคารรวมหน่วยราชการ ชั้น ๒ และ ๓ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง การจัดการอันตราย
จากแร่ใยหินโครซิโทลเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานการพัฒนาคุณภาพชีวิต
สาธารณสุข และคุ้มครองผู้บริโภค ได้ดำเนินการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง
กับการจัดการอันตรายจากแร่ใยหินโครซิโทลเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค เพื่อจัดทำความเห็น
และข้อเสนอแนะ เรื่อง การจัดการอันตรายจากแร่ใยหินโครซิโทลเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค
เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๔ / ๒๕๕๓ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่
๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้พิจารณาผลการศึกษาของคณะทำงานการพัฒนาคุณภาพชีวิต สาธารณสุข
และคุ้มครองผู้บริโภค และมีมติเห็นชอบเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง การจัดการอันตราย
จากแร่ใยหินโครซิโทลเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค ต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค
ในด้านความปลอดภัยต่อสุขภาพ และเพื่อรักษาไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตของประชากรไทย โดยมีสาระสำคัญของ
ความเห็นและข้อเสนอแนะสรุปได้ ดังนี้

๑. มาตรการเร่งด่วน รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรี

๑.๑ มอบหมายให้กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดมาตรการยกเลิกการนำเข้า ผลิต
และจำหน่ายสินค้า ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินที่สามารถใช้วัตถุดิบอื่นทดแทนได้

๑.๑.๑ ยกเลิกการนำเข้าวัตถุดิบแร่ใยหิน ภายใน ๓ เดือน หรือภายในกรอบเวลา
เร็วที่สุดที่สามารถปฏิบัติได้

๑.๑.๒ ยกเลิกการผลิตและการจำหน่ายสินค้าที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหิน
ที่สามารถใช้วัตถุดิบอื่นทดแทนได้ภายใน ๑ ปี

๑.๒ มอบหมายให้กระทรวงการคลังกำหนดมาตรการทางภาษี มาตรการยกเลิกภาษีของวัตถุดิบทดแทนแร่ใยหิน โดยวัตถุดิบที่นำมาทดแทนจะต้องไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งนี้ให้มีการขึ้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบแร่ใยหิน และสินค้าที่มีแร่ใยหิน ตลอดจนขึ้นภาษีสินค้าที่มีแร่ใยหินที่ผลิตในประเทศ ในระยะก่อนการยกเลิกการนำเข้าและผลิตแร่ใยหิน

๑.๓ มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สร้างมาตรการที่จะทำให้ผู้บริโภครับรู้ประกาศ และข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหิน ตลอดจนตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากแร่ใยหิน โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลในสื่อมวลชนทุกประเภท รวมไปถึงหอกระจายข่าวในระดับชุมชน ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๑.๔ มอบหมายให้สำนักนายกรัฐมนตรีจัดทำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีในเรื่องการจัดซื้อวัสดุก่อสร้างและการจัดจ้าง ที่กำหนดสาระสำคัญไม่อนุญาตให้ใช้วัสดุที่มีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบ

๒. มาตรการต่อเนื่อง รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรีมอบหมายกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามมาตรการ ดังต่อไปนี้

๒.๑ มาตรการรื้อถอนวัสดุที่มีส่วนประกอบของใยหิน โดยจัดดำเนินการโดยมาตรฐานสากล และให้มีการจัดทำเป็นประกาศหรือข้อบังคับของกระทรวงอุตสาหกรรม

๒.๒ มาตรการกำหนดค่ามาตรฐานการฟุ้งกระจายของฝุ่นแร่ใยหิน ๐.๑ เส้นใยต่อ ลบ.ซม. เพื่อสอดคล้องกับมาตรฐาน Occupational Exposure Limits (OELs)

๒.๓ มาตรการห้ามการนำเข้าหรือส่งออกขยะที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหิน

๒.๔ มาตรการควบคุมการนำเข้า หรือการจำหน่ายสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ ที่มีอันตรายต่อสุขภาพ โดยยึดหลักประเทศผู้ผลิตต้องมีการใช้สินค้านั้นด้วย (Certificate of free Sale)

๒.๕ มาตรการกองทุนชดเชยความเสียหายและสวัสดิการแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแร่ใยหิน (รายละเอียดความเห็นและข้อเสนอแนะปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้ทราบ ในโอกาสแรกด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายโอกาส เตพลกุล)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักกิจการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๒๐๙, ๐ ๒๑๔๑ ๓๒๑๓

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๗๑๔, ๐ ๒๑๔๓ ๙๗๑๕

**ความเห็นและข้อเสนอแนะ
ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**

เรื่อง การจัดการอันตรายจากแร่ใยหินโครโซไทล์เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค

๑. ความเป็นมา

สังคมไทยมีความรับรู้เรื่องแร่ใยหิน หรือแอสเบสตอส (Asbestos) อย่างจำกัดมีผู้คนจำนวนไม่มากนักที่รู้เรื่องอันตรายของแร่ใยหินทั้งที่โอกาสสัมผัสมีอยู่มากโดยเฉพาะผู้ใช้แรงงานในอุตสาหกรรมแร่ใยหิน แรงงานทั้งก่อสร้างและรีดถอนสิ่งก่อสร้าง โดยความเป็นจริงแร่ใยหินมีอันตรายต่อสุขภาพทั้งกับผู้ใช้แรงงานและผู้บริโภค ที่ผ่านมามาประเทศไทยเคยอนุญาตให้มีการใช้แร่ใยหินชนิดต่างๆ ปัจจุบันประเทศไทยมีการอนุญาตให้ใช้แร่ใยหินเพียงชนิดเดียวเท่านั้น คือ แร่ใยหินชนิดโครโซไทล์ (Chrysotile) หรือแอสเบสตอสสีขาว

แร่ใยหินชนิดโครโซไทล์ที่ยังมีการอนุญาตให้ใช้ในประเทศไทย เมื่อกระจายเป็นอนุภาคเข้าสู่ปอดจะเป็นสาเหตุของโรคมะเร็งเยื่อหุ้มปอด โรคปอดอักเสบจากแร่ใยหิน และโรคมะเร็งปอดเป็นโรคร้ายแรง รักษาไม่หาย และเกิดตอนอายุมาก เพราะการเกิดโรคหลังได้รับแร่ใยหินประมาณ ๒๐ - ๓๐ ปี^๑

แร่ใยหินเป็นวัสดุที่นำมาใช้ในผลิตภัณฑ์ที่ต้องการความทนทานและทนความร้อน เช่น ในกระเบื้องมุงหลังคา กระเบื้องแผ่นเรียบ ฝ้าเพดาน ฉนวนกันความร้อน ฝ้าเบรค ท่อน้ำซีเมนต์ กระเบื้องยางโวนิลปูพื้น และอุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นต้น ประเทศไทยมีการใช้แร่ใยหินเป็นจำนวนมาก จึงมีภาครัฐและภาคเอกชนบางส่วนกังวลว่าถ้ามีการรณรงค์ให้ประชาชนตื่นตัวและมีการยกเลิกการใช้แร่ใยหินแล้วจะมีผลกระทบต่อภาคธุรกิจ

ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ในการประชุมนานาชาติในประเทศไทยมีการจัดทำคำประกาศกรุงเทพเพื่อการยกเลิกการใช้แอสเบสตอสและขจัดโรคจากแอสเบสตอส มีการทบทวนมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวกับอันตรายและการจัดการแร่ใยหินทั่วโลก และมีมติที่สำคัญ คือ ให้มีการยกเลิกการใช้แอสเบสตอสในทุกประเทศทั่วโลก^๒

ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ นพ.สุทธิพัฒน์ วงศ์วิทย์วิโชติ และ ดร.พญ.ฉันทนา ผดุงทศ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวเวชศาสตร์ได้รายงานการเสียชีวิตผู้ป่วยโรคมะเร็งเยื่อหุ้มปอดหรือเมโสเทลิโอมา ในประเทศไทยเป็นรายแรก โดยกล่าวว่าเป็นสัญญาณเตือนอันตรายที่จะตามมาจากรากฏการณ์การใช้แร่ใยหินทั่วโลกโดยเปรียบเทียบว่า คลื่นลูกแรก คือ การใช้แร่ใยหินจำนวนมาก

^๑ แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ. ความรู้สำหรับผู้บริโภค เหตุผลที่ต้องยกเลิกการใช้และความเข้าใจผิดเกี่ยวกับแร่ใยหินชนิดโครโซไทล์. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: อุษากการพิมพ์, ๒๕๕๓

^๒ วิทยา กุลสมบูรณ์. ขอสังคมไทยไร้ใยหิน. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ, ๒๕๕๓

จนถึงการมีมาตรการการยกเลิกการใช้ คลื่นลูกที่สอง คือ การพบผู้ป่วยภายหลังการใช้ ซึ่งจะมีระยะเวลาประมาณกว่า ๒๐ ปีต่อมา”

สำหรับประเทศไทยที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีการนำเสนอทางวิชาการในเรื่องอันตรายจากแร่ใยหิน แต่ภาครัฐยังไม่มียุทธศาสตร์และมาตรการในระดับประเทศที่เด่นชัด องค์การภาครัฐที่เริ่มมีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ให้มีการกำหนดค่าเตือนในสินค้าที่มีแร่ใยหินเป็นองค์ประกอบ มาตรการดังกล่าวถือเป็นการเริ่มต้นที่สำคัญอย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอให้มีการยกเลิกการใช้แร่ใยหิน เพื่อขจัดอันตรายของผู้ใช้แรงงานและผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีแร่ใยหินเป็นองค์ประกอบ

เนื่องจากที่ผ่านมายังไม่มีมาตรการเชิงนโยบายจากภาครัฐในภาพรวมที่เป็นมาตรการนำไปสู่หลักประกันสูงสุดของประชาชนที่จะไม่ได้รับอันตรายจากแร่ใยหิน การรับฟังข้อเสนอจากภาคส่วนต่างๆ จึงเป็นเรื่องพึงกระทำโดยเร่งด่วน คณะทำงานการพัฒนาคุณภาพชีวิต สาธารณสุข และคุ้มครองผู้บริโภค สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้ดำเนินการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในเรื่อง “การจัดการอันตรายจากแร่ใยหินโครโซไทล์ เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค”

๒. การดำเนินการ

คณะทำงานการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสาธารณสุข และคุ้มครองผู้บริโภค สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ดำเนินการดังนี้

๒.๑ ศึกษาข้อมูลอันตรายจากแร่ใยหินโครโซไทล์และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัยของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศร่วมกับแผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒.๒ คณะทำงานเกี่ยวเนื่องด้านคุ้มครองผู้บริโภคของคณะทำงานการพัฒนาคุณภาพชีวิต สาธารณสุข และคุ้มครองผู้บริโภค สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชุดที่ ๒ ร่วมกับแผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดประชุมหารือ เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายแนวทางป้องกันอันตรายจากแร่ใยหินต่อสุขภาพผู้บริโภค” เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๒.๓ คณะทำงานเกี่ยวเนื่องด้านคุ้มครองผู้บริโภคของคณะทำงานการพัฒนาคุณภาพชีวิต สาธารณสุข และคุ้มครองผู้บริโภค สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชุดที่ ๒ ร่วมกับแผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดประชุมหารือ เรื่อง “ให้ผลิตภัณฑ์

* วิทยา กุลสมบูรณ์. แผ่นพับ พิชัยภัยจากแร่ใยหิน มาตรการแร่ใยหินในไทย: มาตรฐานที่ต่ำกว่าสากล. แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ, ๒๕๕๓

ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินเป็นสินค้าควบคุมฉลาก” เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ ห้องประชุม ชั้น ๒ สำนักงานกลางนักเรียนคริสเตียน (ตึกสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย) สะพานหัวช้าง กรุงเทพฯ

๒.๔ จัดเวทีสัมมนารับฟังความคิดเห็นร่วมกับแผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “การจัดการอันตรายจากแร่ใยหินเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค” เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ ห้องประชุม ๑ สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๓. สารระคายเคือง

๓.๑ การเป็นสารก่อมะเร็งของแร่ใยหิน

แร่ใยหิน หรือแอสเบสตอส ที่ผลิตในเชิงการค้าแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ คือ เซอร์เพนไทน์ และแอมไฟโบล ทั้ง ๒ กลุ่มได้รับการยอมรับในวงการวิชาการระดับสากลว่าเป็นสารก่อมะเร็งที่เนื้อปอดและเยื่อหุ้มปอด โดยที่กลุ่มแอมไฟโบลเป็นสารที่พบว่าผู้ที่ได้รับสัมผัส จะมีอัตราเสี่ยงสูงต่อการเกิดโรคมะเร็งปอด มะเร็งเยื่อหุ้มปอดและเยื่อช่องท้อง โรคแอสเบสตอสิส มากกว่า แต่กลุ่มเซอร์เพนไทน์ ก็มีความเสี่ยงเช่นกัน ประเทศไทยได้มีการยกเลิกแร่ใยหินทุกชนิด ยกเว้นแร่ใยหินโครโซไทล์ ในกลุ่มเซอร์เพนไทน์ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมยังอนุญาตให้มีการใช้ได้อยู่ และมักจะมีข้อโต้แย้งเรื่องอันตรายของโครโซไทล์

วงการแพทย์ทั่วโลกยืนยันว่าแร่ใยหินทุกชนิดคือสาเหตุที่ก่อให้เกิดมะเร็งเยื่อหุ้มปอด และโรคที่เกี่ยวข้องกับแร่ใยหิน รายงานทางวิชาการจำนวนมากยืนยันความเป็นพิษและระบาดวิทยาของการเกิดโรคมะเร็งในคนจากการสัมผัสหรือได้รับแร่ใยหิน ความเป็นพิษต่อสารพันธุกรรม

๓.๒ การเป็นสารก่อมะเร็งของแร่ใยหิน ชนิดโครโซไทล์

โครโซไทล์สามารถทำลายเนื้อปอด ทำให้เกิดภาวะเนื้อปอดอักเสบเรื้อรังเป็นพังผืด และที่สำคัญคือเป็นสารก่อมะเร็งปอด โดยหลักฐานงานวิจัยที่รวบรวมในปัจจุบันบ่งชี้ว่า โครโซไทล์เป็นสาเหตุของภาวะเนื้อปอดอักเสบเรื้อรังจนกลายเป็นพังผืดนำไปสู่ภาวะเนื้อปอดหด (Restrictive lung) และมะเร็งเนื้อปอด อันตรายของโครโซไทล์มีน้อยกว่า เนื่องจากลักษณะของเส้นใย คือ มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเล็กมาก โดยธรรมชาติมักอยู่รวมกันเป็นมัด (Bundle) เมื่อตกลงสู่ถุงลมจะแยกออกจากกันได้ง่ายและถูกย่อยสลายได้เร็วกว่ากลุ่มแอมไฟโบล^๔

ส่วนกรณีมะเร็งเยื่อหุ้มปอดยังเป็นที่ถกเถียงระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากหลักฐานเท่าที่มีในปัจจุบันมีทั้งที่เห็นต่างเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโครโซไทล์และมะเร็งเยื่อหุ้มปอดอย่างไรก็ตาม จากหลักฐานเท่าที่ปรากฏ ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ทุกกลุ่มต่างเห็นตรงกันว่าโครโซไทล์

^๔ แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ. ความรู้เพื่อผู้บริโภค เหตุผลที่ต้องยกเลิกการใช้และความเข้าใจผิดเกี่ยวกับแร่ใยหินชนิดโครโซไทล์. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: อุษากการพิมพ์, ๒๕๕๓, หน้า ๑๒

เป็นสาเหตุของมะเร็งปอดแน่นอน และมีหลักฐานใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆว่าโครโซไทล์เป็นสาเหตุของมะเร็งเยื่อหุ้มปอดได้เช่นกัน

๓.๓ ปริมาณการนำเข้าแอสเบสตอสในประเทศไทย

ประเทศไทยมีการนำเข้าแอสเบสตอสตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยนำเข้าประมาณ ๔๒,๕๔๑ ตัน ปริมาณการใช้แอสเบสตอสของประเทศไทยค่อนข้างคงที่ประมาณแสนกว่าตันมาตลอด แต่ปริมาณลดลงอย่างมากในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เนื่องจากเป็นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ หลังจากนั้นแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจนคงที่ประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ ตันในแต่ละปี หรือคิดเป็นปริมาณบริโภคเฉลี่ย ๓ กิโลกรัมต่อคนต่อปี และเริ่มลดลงอีกในปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๒ เนื่องจากบริษัทแห่งหนึ่งยกเลิกการใช้โครโซไทล์

ประเทศไทยไม่มีแอสเบสตอสในธรรมชาติแต่ต้องนำเข้าจากประเทศอื่น ซึ่งจากข้อมูลในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ พบว่าประเทศที่ส่งออกแอสเบสตอสให้ไทยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ รัสเซีย แคนาดา บราซิล คาซัคสถาน และซิมบับเว และเมื่อเปรียบเทียบในทวีปเอเชียจะเห็นว่าไทยนำเข้าเป็นอันดับสี่รองจากประเทศจีน อินเดีย และอินโดนีเซีย^{*}

ทั้งนี้ประเทศในทวีปเอเชียถือเป็นตลาดแอสเบสตอสที่ใหญ่และขยายตัวอย่างต่อเนื่องโดยพบว่า ร้อยละ ๕๐ ของปริมาณแอสเบสตอสในตลาดโลกจะส่งมาขายให้ประเทศในเอเชีย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และเติบโตเพิ่มเป็นร้อยละ ๗๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เนื่องจากประเทศในทวีปยุโรปและอเมริกาได้ยกเลิกการนำเข้าและควบคุมการใช้โครโซไทล์มากขึ้นเรื่อยๆ

๓.๔ มาตรการของประเทศต่างๆในระดับสากล

แนวโน้มของผู้ป่วยมะเร็งเยื่อหุ้มปอดทั้งในยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ปัจจุบันประเทศต่างๆ มีมาตรการการยกเลิกการใช้ รวม ๕๒ ประเทศในโลก ในเอเชียประเทศญี่ปุ่นได้ยกเลิกการใช้แร่ใยหินแล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๘ ส่วนไทยยังคงมีการนำเข้าแร่ใยหินเป็นอันดับ ๒ ของโลก ประเทศไทยมีปริมาณการใช้แอสเบสตอส ๓ กิโลกรัม/คน/ปี ซึ่งคาดการณ์ว่าจะมีผู้ป่วยมะเร็งเยื่อหุ้มปอดอย่างน้อย ๑,๒๙๕ คนต่อปี ในต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ ถือว่าเศษขยะแร่ใยหินคือขยะพิษ การรื้อถอนอาคารจะต้องสวมชุดป้องกัน และต้องมีการกระบวนการทำให้เปียกเพื่อลดการฟุ้งกระจายของแร่ใยหิน

องค์การสากลต่อไปนี้ล้วนแล้วแต่สนับสนุน ให้มีการยกเลิกการใช้แร่ใยหิน โดยเฉพาะชนิดเซอร์เพนไทน์ (โครโซไทล์) ที่ในปัจจุบันยังมีอยู่หลายประเทศที่ยังอนุญาตให้ใช้อยู่ องค์การสากลเหล่านี้ได้แก่ WHO (World Health Organization), ILO (International Labor Organization), IARC (International Agency for Research on Cancer), ATSDR (Agency for Toxic Substances and Disease Registry), NTP (National Toxicology Program) และ EPA (Environmental Protection Agency)

^{*} พิษญา พรรคทองสุข. ๒๕ กรมตออบวิชาการ การเป็นสารก่อมะเร็งของแร่ใยหินโครโซไทล์. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ, ๒๕๕๓, หน้า ๕๕

๓.๕ การที่พบผู้ป่วยเป็นจำนวนน้อยในประเทศไทย

มีข้อสงสัยว่าหากการใช้แอสเบสตอสมีอันตรายจริง เหตุใดจึงยังพบผู้ป่วยในประเทศไทยที่ยืนยันชัดเจนเพียงรายเดียว การที่พบจำนวนผู้ป่วยในประเทศไทยได้น้อย เนื่องจากการรายงานจำนวนผู้ป่วยของไทยยังไม่มีประสิทธิภาพ การที่ไม่มีข้อมูลผู้ป่วยไม่ได้แปลว่าไม่มีการป่วย เหตุผลเพราะ

๑) ประเทศไทยยังไม่มีระบบการรายงานการเฝ้าระวังสุขภาพที่สมบูรณ์ ในภาคอุตสาหกรรมเพิ่งจะมีกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสุขภาพของลูกจ้าง และส่งผลการตรวจแก่พนักงานตรวจแรงงาน พ.ศ.๒๕๔๗ จึงทำให้ไม่มีการเก็บประวัติการทำงาน ประวัติการสัมผัสสัมผัส และข้อมูลพื้นฐานของภาวะสุขภาพไว้

๒) อัตราการย้ายงานสูง มีการเปลี่ยนที่ทำงานบ่อย เจ้าของประวัติเองยังจำไม่ได้ว่าเคยทำงานอะไรมาบ้าง นานแค่ไหน เมื่อถูกซักประวัติอาจไม่ได้ตอบ ทำให้ขาดข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงการวิเคราะห์การเจ็บป่วย

๓) การขาดแคลนแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ / ความยากลำบากในการวินิจฉัยโรค

๔) ระยะเวลาพัฒนาการเกิดโรคใช้เวลานาน

๕) การขาดการเชื่อมโยงข้อมูลทางระบาดวิทยา

เนื่องจากระยะก่อโรคมะเร็งปอดจากแร่ใยหินมีเวลายาวนาน และการยืนยันโรคในประเทศไทยมีข้อจำกัด การใช้ข้อมูลจากประเทศที่พัฒนาแล้วอนุมานการเกิดปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพประชากรในประเทศไทยเพื่อปกป้องสุขภาพของประชากรจึงมีความจำเป็น

๓.๖ วัสดุทดแทน คุณภาพและราคา

บริษัทผู้ผลิตได้เปลี่ยนมาใช้ Polyvinyl alcohol (PVA) แต่ก็ยังสามารถขายในราคาเดิมได้ มีสารทดแทนอย่างอื่นที่ทนทานต่อแรงกระแทกสูงกว่าการใช้แอสเบสตอส สารทดแทนที่เหมาะสมนอกจากจะมิได้ทำให้สินค้าด้อยคุณภาพแล้ว ยังเพิ่มจุดเด่นเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มอีกด้วย ตัวอย่างเช่น กระเบื้องแผ่นเรียบใยหิน จะไม่มีคุณสมบัติดัดโค้งได้รูปแบบที่ต้องการเหมือนกระเบื้องแผ่นเรียบไร้ใยหินที่ใช้เส้นใยทดแทนชนิดอื่น

สำหรับในเรื่องคุณภาพสินค้า สินค้าประเภทเดียวกันชนิดที่มีใยหินกับชนิดที่ไม่มีใยหิน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะกำหนดคุณลักษณะที่แตกต่างกัน แต่มิได้ด้อยคุณภาพในการใช้งานจนนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้หรือไม่คุ้มค่า ในการกำหนดคุณภาพดังกล่าวเป็นบทบาทโดยตรงของคณะกรรมการวิชาการที่จะกำหนดมาตรฐานการผลิตและการใช้งานให้เหมาะสม

๓.๗ กฎหมายที่เกี่ยวข้องและการดำเนินการด้านกฎหมายเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

๓.๗.๑ พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕

คณะกรรมการที่รับผิดชอบแร่ใยหินโครซิโทล ซึ่งกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายประเภทที่ ๓ คือ คณะกรรมการวัตถุอันตราย ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ ในมาตรา ๑๘ แบ่งวัตถุอันตรายออกตามความจำเป็นแก่การควบคุม แยกเป็น ๔ ชนิด ตามความจำเป็นแก่การควบคุม ดังนี้

(๑) วัตถุอันตรายชนิดที่ ๑ ได้แก่ วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออกหรือการมีไว้ในครอบครองต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด

(๒) วัตถุอันตรายชนิดที่ ๒ ได้แก่ วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออกหรือการมีไว้ในครอบครองต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดด้วย

(๓) วัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ ได้แก่ วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องได้รับใบอนุญาต

(๔) วัตถุอันตรายชนิดที่ ๔ ได้แก่ วัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง

เนื่องจากปัจจุบันแร่ใยหินโครซิโทล เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ การดำเนินการยกเลิกการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองแร่ใยหินโครซิโทล จึงต้องจัดให้แร่ใยหินโครซิโทล เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๔ ซึ่งเป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการวัตถุอันตราย

คณะกรรมการวัตถุอันตราย ประกอบด้วย

(๑) ประธานกรรมการ คือ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

(๒) กรรมการ คือ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมการขนส่งทางบก อธิบดีกรมการค้าภายใน อธิบดีกรมการแพทย์ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมธุรกิจพลังงาน อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา เลขาธิการสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงคมนาคม ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินสิบคน ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญมีผลงานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาเคมี วิทยาศาสตร์

วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์หรือกฎหมาย และอย่างน้อยห้าคนให้แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนขององค์การสาธารณประโยชน์และมีประสบการณ์การดำเนินงานด้านการคุ้มครองสุขภาพอนามัยด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านการเกษตรกรรมยั่งยืน ด้านการจัดการปัญหาวัตถุอันตรายในท้องถิ่นหรือด้านสิ่งแวดล้อม

(๔) กรรมการและเลขานุการ คือ อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม

ส่วนผู้แทนกรมธุรกิจพลังงาน ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และผู้แทนสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

๓.๗.๒ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ได้ออกประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๒ เรื่อง ให้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก^๖ และประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ ๒๙ (พ.ศ. ๒๕๕๓)^๗ เรื่อง ให้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก (ฉบับที่ ๒) ซึ่งมีเหตุผลในการออกประกาศ ดังนี้

“โดยที่ปรากฏว่าในปัจจุบันได้มีการใช้แร่ใยหินเป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ต่างๆ อย่างแพร่หลาย ซึ่งองค์การอนามัยโลกและหน่วยงานต่างๆ ได้ทำการศึกษาพบว่าแร่ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค ดังนั้นการกำหนดให้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินต้องแสดงชื่อแนะนำและคำเตือนไว้ในฉลากจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภค เพื่อให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้า จึงสมควรกำหนดให้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก”

ประกาศฉบับนี้กำหนดให้ “ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหิน” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับเป็นสารเสียดทานประเภท เบรก คลัตช์ และผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมก่อสร้างประเภทกระเบื้องมุงหลังคา กระเบื้องยาง ไม้ฝา ท่อน้ำ ที่ยังมีการนำแร่ใยหินมาใช้เป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก

^๖ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๒ เรื่อง ให้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๖ ตอนพิเศษ ๑๗๐ ง วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒ หน้า ๖๒

^๗ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ ๒๙ (พ.ศ. ๒๕๕๓) เรื่อง ให้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก (ฉบับที่ ๒). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗ ตอนพิเศษ ๓๗ ง วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ หน้า ๙

ลักษณะของฉลากสินค้าที่ควบคุมฉลาก

๑) ต้องปฏิบัติตามข้อ (๑) ถึงข้อ (๓) แห่งประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก เรื่อง ลักษณะของฉลากสินค้าที่ควบคุมฉลาก พ.ศ. ๒๕๔๑ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๑ กล่าวคือ ต้องระบุ

(๑) ชื่อประเภท หรือชนิดของสินค้าที่แสดงให้เห็นเข้าใจได้ว่าสินค้านั้นคืออะไร ในกรณีที่เป็นสินค้าที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

(๒) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทยของผู้ผลิตเพื่อขายในประเทศไทย

(๓) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทยของผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

๒) ข้อแนะนำในการใช้ ต้องระบุรายละเอียดอย่างน้อยดังต่อไปนี้

(ก) ควรใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่ถูกต้องเหมาะสม ได้แก่ หน้ากากป้องกันฝุ่นแร่ใยหิน ถุงมือยาง แวนตา ชุดคลุม

(ข) หลีกเลี่ยงการทำให้เกิดฝุ่นหรือแตกหัก เช่น หลีกเลี่ยงการเจาะ ตัดด้วยเครื่องมือที่มีความเร็วสูง

(ค) ระมัดระวังการฟุ้งกระจายของฝุ่น

(ง) เศษวัสดุหรือฝุ่นที่เกิดจากการติดตั้งหรือประกอบผลิตภัณฑ์ให้รวบรวมใส่ถุงพลาสติกหรือภาชนะและปิดให้มิดชิดก่อนทิ้ง

(จ) การสูบบุหรี่ การรับประทานอาหารและน้ำดื่มขณะปฏิบัติงานในบริเวณที่ทำงานที่อาจมีฝุ่นแร่ใยหินฟุ้งกระจาย มีโอกาสทำให้ได้รับแร่ใยหินเข้าสู่ร่างกายมากขึ้น

(ฉ) อาบน้ำทันทีหลังปฏิบัติงานเสร็จ

(ช) หากมีอาการผิดปกติ เช่น เกิดการเจ็บป่วยที่สงสัยว่าจะได้รับอันตรายจากสารแร่ใยหิน ควรพบแพทย์เพื่อวินิจฉัยโดยละเอียด

๓) คำเตือน

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๒ เรื่อง ให้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมประกอบของแร่ใยหินเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก กำหนดให้ระบุคำเตือนว่า "ระวังอันตราย ผลิตภัณฑ์นี้มีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบ การได้รับสารนี้เข้าสู่ร่างกาย อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ" ต่อมาประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ ๒๙ (พ.ศ. ๒๕๕๓) เรื่อง ให้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมประกอบของแร่ใยหินเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก (ฉบับที่ ๒) แก้ไขคำเตือนเป็น "ระวังอันตราย

^๕ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก เรื่อง ลักษณะของฉลากสินค้าที่ควบคุมฉลาก พ.ศ. ๒๕๔๑. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนพิเศษ ๙๒ง วันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ หน้า ๑๓๗

ผลิตภัณฑ์ที่มีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบ การได้รับสารนี้เข้าสู่ร่างกาย อาจก่อให้เกิดมะเร็งและโรคปอด" โดยให้เหตุผลว่ามีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนว่าแร่ใยหินชนิดโครโซไทล์อาจก่อให้เกิดมะเร็งและโรคปอด

การแสดงตราสัญลักษณ์พร้อมข้อความที่เป็น "คำเตือน" ต้องใช้ตัวอักษรขนาดไม่ต่ำกว่า ๕ มิลลิเมตร ด้วยตัวอักษรที่มีสีต่างจากสีพื้นผิวผลิตภัณฑ์ แสดงไว้ในลักษณะคงทนถาวรที่ผลิตภัณฑ์และภาชนะ บรรจุหรือหีบห่อบรรจุผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหิน ซึ่งผู้ใช้สามารถเห็นและอ่านได้อย่างชัดเจน

สำหรับคำว่า "ระวังอันตราย" ต้องใช้ตัวอักษรขนาดไม่ต่ำกว่า ๑๕ มิลลิเมตร

ในกรณีที่ไม่สามารถระบุขนาดข้อความที่เป็นคำเตือนไว้ที่ผลิตภัณฑ์ได้ เนื่องจากสินค้ามีขนาดเล็ก เช่น เบรก คลัตช์ เป็นต้น ให้แสดงข้อความที่เป็นคำเตือนด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่กว่าตัวอักษรอื่นที่มีการระบุไว้ในฉลาก

ในกรณีที่ไม่สามารถแสดงตราสัญลักษณ์พร้อมข้อความไว้ที่ผลิตภัณฑ์ได้ เนื่องจากสินค้ามีขนาดเล็ก เช่น เบรก คลัตช์ เป็นต้น ให้แสดงตราสัญลักษณ์พร้อมข้อความ โดยปรับขนาดได้ตามความเหมาะสมของตัวผลิตภัณฑ์ที่สามารถเห็นและอ่านได้อย่างชัดเจน

ภาพตราสัญลักษณ์

อาจก่อให้เกิดมะเร็งและโรคปอด

ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก ตามมาตรา ๓๐ ถ้าไม่มีฉลากหรือมีฉลากแต่ฉลากหรือการแสดงฉลากนั้นไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ โดยรู้หรือควรรู้ อยู่แล้วว่าการไม่มีฉลากหรือการแสดงฉลากดังกล่าวนี้ไม่ถูกต้อง ต้องได้รับโทษตามพ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนี้

๑) ผู้ผลิตเพื่อขาย หรือผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒) ผู้ขาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓.๘ ผลการรับฟังความคิดเห็น

คณะทำงานการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสาธารณสุข และคุ้มครองผู้บริโภค สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับแผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย จัดการสัมมนารับฟังความคิดเห็น เรื่อง "การจัดการอันตรายจากแร่ใยหินเพื่อความปลอดภัย

ต่อสุขภาพของผู้บริโภค" มีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังความคิดเห็น และแสวงหาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพที่เกิดจากแร่ใยหิน และนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการคุ้มครองผู้บริโภค กรณีการจัดการอันตรายจากแร่ใยหิน ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย คณะทำงานการพัฒนาคุณภาพชีวิต สาธารณสุข และคุ้มครองผู้บริโภค นักวิชาการ ผู้แทนองค์กรผู้บริโภค องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสุขภาพ องค์กรภาครัฐ และผู้ประกอบการ จำนวน ๘๗ คน ได้ผลการรับฟังความคิดเห็นดังนี้

๓.๘.๑ การเป็นสารก่อมะเร็งของแร่ใยหินโครโซไทล์

ในปัจจุบันมีหลักฐานทางวิชาการยืนยันความเป็นพิษและขนาดวิทยาของการเกิดโรคมะเร็งในคนจากการสัมผัสหรือได้รับแร่ใยหิน ความเป็นพิษต่อสารพันธุกรรม^๔

แนวโน้มของผู้ป่วยมะเร็งเยื่อหุ้มปอดทั้งในยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นได้ยกเลิกการใช้แร่ใยหินแล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๘ ส่วนไทยยังคงมีการนำเข้าแร่ใยหินเป็นอันดับ ๒ ของโลก ประเทศไทยมีปริมาณการใช้แอสเบสตอส ๓ กิโลกรัม/คนปี ซึ่งคาดการณ์ว่าจะมีผู้ป่วยมะเร็งเยื่อหุ้มปอดอย่างน้อย ๑,๒๙๕ คนต่อปี ในต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ ถือว่าเศษขยะแร่ใยหินคือขยะพิษการรั่วไหลออกอากาศจะต้องสวมชุดป้องกัน และต้องมีกระบวนการทำให้เปียกเพื่อลดการฟุ้งกระจายของแร่ใยหิน และเห็นว่าประเทศไทยต้องหยุดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบทันที

วงการแพทย์ทั่วโลก ยืนยันว่าแร่ใยหินทุกชนิด คือสาเหตุที่ก่อให้เกิดมะเร็งเยื่อหุ้มปอด ในประเทศไทยกระทรวงอุตสาหกรรมยังอนุญาตให้มีการใช้ได้อยู่อีก ๑ ชนิด คือ โครโซไทล์ การที่พบจำนวนผู้ป่วยในประเทศไทยได้น้อย เนื่องจากการรายงานจำนวนผู้ป่วยของไทยยังไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะรายงานผู้ป่วยที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

เนื่องจากแร่ใยหินโครโซไทล์เป็นสารก่อมะเร็งและเป็นอันตราย โดยอาจทำให้เกิดมะเร็งและโรคปอด ทำให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้มีมาตรการแจ้งเตือนอันตราย โดยให้ระบุค่าเตือนบนฉลาก ประเทศไทยถึงเวลาที่ควรยกเลิกการใช้แร่ใยหินทันที

๓.๘.๒ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอเชิงนโยบาย

ที่ประชุมได้มีการอภิปรายและมีความเห็นในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) คุณสมบัตินิสัยของแร่ใยหินและวัสดุทดแทน

แม้ว่าแอสเบสตอสมีคุณสมบัติที่ดีหลายประการ เช่น เรื่องความทนทาน การทนความร้อน จึงนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของผ้าเบรก กระเบื้องมุงหลังคา แต่ในปัจจุบันมีวัสดุ

^๔ พิษญา พรอคทองสุข. ๒๕ ถามตอบวิชาการ การเป็นสารก่อมะเร็งของแร่ใยหินโครโซไทล์. แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (คคส.) คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ. เมษายน ๒๕๕๓

ที่นำมาใช้ทดแทนแร่ใยหินมีคุณสมบัติไม่แตกต่างจากแร่ใยหิน จนกระทั่งบางบริษัทได้ยกเลิกการแร่ใยหินในผลิตภัณฑ์แล้วเรียบร้อยแล้ว

๒) ราคาของสินค้าที่มีแร่ใยหินและสินค้าที่ไม่มีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบ ราคาสินค้าที่มีแร่ใยหินและราคาสินค้าที่ไม่มีแร่ใยหินไม่มีความแตกต่างกันมากจนเป็นผลกระทบต่อผู้บริโภค แต่สินค้าที่มีแร่ใยหินเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดอันตราย เมื่อประชาชนทราบถึงอันตรายและหลีกเลี่ยงที่จะใช้สินค้าที่มีแร่ใยหิน ก็อาจทำให้สินค้าที่มีแร่ใยหินลดราคาให้ต่ำลงเพื่อให้ขายได้ ทำให้ผู้ประกอบการเลือกที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีแร่ใยหินมากกว่าผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีแร่ใยหินเพื่อผลกำไรที่สูงกว่า ในเบื้องต้นอาจมีมาตรการลดภาษีให้กับวัสดุทดแทนแร่ใยหินและให้เพิ่มภาษีสินค้าที่มีแร่ใยหินเนื่องจากเป็นสินค้าที่มีผลกระทบเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

๓) การฟุ้งกระจายของแร่ใยหินและอันตรายที่ได้รับจากการสัมผัสแร่ใยหิน การตัด ทูบ เจาะ รื้อถอน สินค้าที่มีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบ สามารถทำให้เกิดการฟุ้งกระจายของแร่ใยหินในอากาศ การสัมผัสแร่ใยหินทั้งทางตรงและทางอ้อม การได้รับฝุ่นละอองของแร่ใยหินในอากาศ ผู้บริโภคไม่มีมาตรการในการป้องกันหรือไม่ทราบว่าบริเวณนั้นมีแร่ใยหินฟุ้งกระจายอยู่ ทำให้ไม่สามารถป้องกันตัวเองได้ตลอดเวลา อาจทำให้เกิดอันตรายได้ ต้องการให้ตระหนักถึงอันตรายจากสินค้าที่มีแร่ใยหินในขณะที่ใช้และอันตรายของแร่ใยหินที่ฟุ้งกระจายอยู่ในสิ่งแวดล้อม

๔) การสนับสนุนการยกเลิกการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบ ปัจจุบันมีประเทศที่ยกเลิกการใช้แร่ใยหินไปแล้วถึง ๕๒ ประเทศ จึงมีข้อมูลทางวิชาการที่ชัดเจน ประกอบกับเป็นการป้องกันการอาศัยประเทศไทยเป็นแหล่งระบายแร่ใยหินที่ประเทศต่างๆ ไม่ต้องการ จึงต้องมีการยกเลิกการใช้แร่ใยหินในประเทศไทย โดยการกำหนดให้แร่ใยหินโครโซไทล์เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๔

๕) ระยะเวลาการยกเลิกผลิตภัณฑ์ที่มีแร่ใยหินในประเทศไทย ผู้เข้าประชุมโดยส่วนใหญ่เห็นว่าควรยกเลิกการนำเข้า ผลิต และจำหน่ายสินค้า ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินที่สามารถใช้วัตถุดิบอื่นทดแทนได้โดยเร็วที่สุด อย่างไรก็ตามมีผู้ประกอบการรายหนึ่งได้นำเสนอประโยชน์และความจำเป็นที่ยังมีผู้ต้องการใช้อยู่ และมีผู้เสนอให้มีระยะเวลาเตรียมการก่อนการยกเลิก

๓.๘.๓ ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการอันตรายจากแร่ใยหินโครโซไทล์ ที่ประชุมเห็นด้วยกับข้อเสนอเชิงนโยบายทั้ง ๙ ข้อ ดังนี้

๑) มาตรการยกเลิกการนำเข้า ผลิต และจำหน่ายสินค้าที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินที่สามารถใช้วัตถุดิบอื่นทดแทนได้

(๑) ยกเลิกการนำเข้าวัตถุดิบแร่ใยหิน ภายใน ๓ เดือน

(๒) ยกเลิกการผลิตและการจำหน่ายสินค้าที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินที่สามารถใช้วัตถุดิบอื่นทดแทนได้ภายใน ๑ ปี

๒) มาตรการยกเลิกภาณีของวัตถุดิบทดแทนแร่ใยหิน ทั้งนี้วัตถุดิบที่นำมาทดแทนจะต้องไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

๓) มาตรการที่จะทำให้ผู้บริโภครับรู้ประกาศ และข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหิน ตลอดจนตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากแร่ใยหิน โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลในสื่อมวลชนทุกประเภท รวมไปถึงหอกระจายข่าวติดต่อกันอย่างน้อย ๓๐ วัน ครอบคลุมทุกพื้นที่

๔) มาตรการรื้อถอนวัสดุที่มีส่วนประกอบของใยหิน โดยจัดดำเนินการโดยมาตรฐานสากลและให้มีการจัดทำเป็นประกาศหรือข้อบังคับของกระทรวงอุตสาหกรรม

๕) มาตรการห้ามการนำเข้าหรือส่งออกขยะที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหิน

๖) มาตรการกองทุนชดเชยความเสียหายและสวัสดิการแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแร่ใยหิน

๗) มาตรการควบคุมการนำเข้าหรือการจำหน่ายสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอันตรายต่อสุขภาพ โดยยึดหลักประเทศผู้ผลิตต้องมีการใช้สินค้านั้นด้วย (Certificate of free Sale)

๘) มาตรการกำหนดค่ามาตรฐานการฟุ้งกระจายของฝุ่นแร่ใยหิน ๐.๑ เส้นใยต่อ ลบ.ซม. เพื่อสอดคล้องกับมาตรฐาน Occupational Exposure Limits (OELs)

๙) มาตรการยกเลิกการใช้วัสดุก่อสร้างที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหิน และการจัดจ้างของรัฐ ด้วยการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีในเรื่องการจัดซื้อวัสดุก่อสร้าง และการจัดจ้าง ที่กำหนดสาระสำคัญไม่อนุญาตให้ใช้วัสดุที่มีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบ

นอกจากนี้ผู้ประชุม ส่วนหนึ่งมีข้อเสนอเพิ่มเติม ดังนี้

๑) เนื่องจากแร่ใยหินเป็นสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ควรมีมาตรการเพิ่มภาษีสินค้าทันทีในระหว่างรอการยกเลิก

๒) จากการประเมินความคุ้มค่าระหว่างประโยชน์และโทษในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีแร่ใยหิน แล้วไม่มีความคุ้มค่า เนื่องจากมีโทษมากกว่า จึงควรถอนสินค้าออกจากตลาด

๓) ในมาตรการข้อ (๑) การยกเลิกการนำเข้าวัตถุดิบแร่ใยหิน ภายใน ๓ เดือน อาจสำรวจความพร้อมของผู้ประกอบการเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถหาวัสดุทดแทนได้ทัน

๔) ในมาตรการข้อ ๙) ควรเติมคำว่า "แร่ใยหินหรือวัสดุที่มีพิษอื่นเป็นส่วนประกอบ" และกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจนพร้อมบทลงโทษที่ชัดเจน

๕) ในมาตรการข้อ ๕) ควรเติมมาตรการในการกำจัดขยะที่มีแร่ใยหิน

๖) หาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นการรับรู้ถึงปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีแร่ใยหิน

๔. ข้อวิเคราะห์

๔.๑ เหตุผลที่ต้องยกเลิกการใช้แร่ใยหินชนิดโครโซไทล์

จากการวิเคราะห์ปัญหาอันตรายจากแร่ใยหินชนิดโครโซไทล์และเหตุผลประกอบต่างๆ มีเหตุผลสนับสนุนที่สมควรยกเลิกการใช้แร่ใยหินชนิดโครโซไทล์ในประเทศไทย ประกอบด้วย

ประการแรก แร่ใยหินชนิดโครโซไทล์ที่ยังมีการอนุญาตให้ใช้ในประเทศไทย เมื่อกระจายเป็นอนุภาคเข้าสู่ปอดจะเป็นสาเหตุของโรคมะเร็งเยื่อหุ้มปอด โรคปอดอักเสบจากแร่ใยหิน และโรคมะเร็งปอด เป็นโรคร้ายแรง รักษาไม่หาย และเกิดตอนอายุมาก เพราะการเกิดโรคหลังได้รับแร่ใยหินประมาณ ๒๐-๓๐ ปี ซึ่งจะทำให้ชีวิตสูงวัยพบความทุกข์ทรมานสาหัสก่อนตาย ในประเทศไทย เริ่มมีการพบผู้ป่วยโรคมะเร็งเยื่อหุ้มปอดและโรคปอดอักเสบจากแร่ใยหินเพิ่มขึ้น คาดว่าจะมีผู้ป่วยมะเร็งเยื่อหุ้มปอดจำนวนมากถึงกว่าพันรายต่อปีในอนาคตอันใกล้ หากจำนวนการใช้แร่ใยหินมีปริมาณมากอย่างปัจจุบัน

ประการที่สอง องค์การอนามัยโลก และองค์การระหว่างประเทศต่างสนับสนุนให้ยกเลิกการใช้แร่ใยหิน ประเทศต่างๆ มีมาตรการการยกเลิกการใช้ ๕๒ ประเทศในโลก รวมทั้งอังกฤษ ญี่ปุ่น ยุโรป ออสเตรเลีย เกาหลี ได้ยกเลิกการใช้แร่ใยหิน ในสหรัฐอเมริกา แคนาดา มีการจำกัดการใช้อย่างเข้มงวด

ประการที่สาม การศึกษาในต่างประเทศชี้ชัดว่าเป็นสาเหตุของโรคมะเร็งที่เกี่ยวข้องกับปอด การศึกษาในญี่ปุ่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา พบตรงกันว่า การป่วยและการตายจากโรคมะเร็งเยื่อหุ้มปอด โรคปอดอักเสบจากแร่ใยหินหรือแอสเบสโตซิส และโรคมะเร็งปอด โรคเหล่านี้สัมพันธ์กับปริมาณการใช้แร่ใยหิน การยกเลิกการใช้เป็นทางเดียวที่จะลดจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิต

ประการที่สี่ สินค้าหลักที่มีการใช้แร่ใยหิน เช่น กระเบื้อง ฝ้า ท่อน้ำ เบรก คลัตช์ ปัจจุบันมีสินค้าที่ไม่ใช้แร่ใยหิน และสามารถใช้ทดแทนได้หมดแล้ว และราคาไม่แตกต่างกันมากนักซื้อหาไม่ได้

ประการที่ห้า มาตรการอื่น เช่น การให้การศึกษ การติดคำเตือน ไม่สามารถลดจำนวนการใช้ได้ เนื่องจากอธิบายยาก และกรณีที่การเกิดโรคต้องใช้เวลายาวนานทำให้ผู้ใช้ไม่ระวังตัว นอกจากนี้ยังยากที่จะป้องกันตนเองเวลาใช้สินค้า เช่น การตอก เลื่อย การตัด เป็นต้น

๔.๒ มาตรการเสริมเพื่อป้องกันอันตรายนอกจากการยกเลิกการใช้

นอกจากมาตรการหลักในการยกเลิกการใช้แล้ว จำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันสำหรับการทុบทำลายตึก เช่น ประกาศกระทรวงหรือเทศบัญญัติที่ระบุวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะคุ้มครองประชาชนจากอนุภาคที่ฟุ้งกระจาย ผู้ทុบทำลายต้องมีชุดป้องกันตนเอง เนื่องจากตึก อาคาร บ้านช่อง ที่มีอยู่ปัจจุบันมีแร่ใยหินเป็นองค์ประกอบ และต้องทำให้ประชาชนรู้วิธีระวังตัวจากแร่ใยหิน เช่น การตอก เลื่อย การตัด การใช้ และการทុบทำลาย

๔.๓ ประสิทธิภาพของมาตรการปิดฉลากคำเตือน

โดยที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ได้ออกประกาศให้ติดฉลากคำเตือนว่า อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ โดยบังคับใช้ ในวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ นี้ ซึ่งหากไม่ดำเนินการตามที่ระบุจะมีโทษปรับสำหรับผู้ผลิต ๑ แสนบาท จำคุก ๑ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนผู้จำหน่ายปรับ ๕ หมื่นบาท จำคุก ๑ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ หากทำซ้ำต้องโทษ ๒ เท่าของค่าปรับ มาตรการดังกล่าวไม่น่าประสบความสำเร็จในการลดจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากมาตรการนี้จะไม่ทำให้ผู้บริโภคเปลี่ยนพฤติกรรมมาเลือกซื้อสินค้าที่ไม่มีแร่ใยหิน เพราะไม่เข้าใจความหมายเพียงพอ อย่างไรก็ตามหากมีการบังคับให้ผู้ผลิตและจำหน่ายดำเนินการได้จริง จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี

๔.๔ การดำเนินการให้มีการยกเลิกการผลิตและนำเข้า

กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งดูแลกฎหมายวัตถุอันตราย ต้องจัดให้แร่ใยหินชนิดโครโซไทล์ ซึ่งปัจจุบันเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ ซึ่งสามารถทำให้มีการใช้อยู่เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๔ ซึ่งเป็นวัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง การยกเลิกแร่ใยหินโครโซไทล์วันนี้ก็จะมีผู้ป่วยไปอีกนับสิบปีเพราะประเทศไทยใช้แร่ใยหินมาหลายสิบปีแล้ว การที่ต้องให้มีการยกเลิกทันทีก็เพื่อลดจำนวนผู้เสียชีวิตในอนาคตจำนวนมากในอนาคต

๕. ความเห็นและข้อเสนอแนะ

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีความเห็นว่ารัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินนโยบายและมาตรการดังต่อไปนี้เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านความปลอดภัยต่อสุขภาพ และเพื่อรักษาไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตของประชากรไทย

๕.๑ มาตรการเร่งด่วน รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรี

๕.๑.๑ มอบหมายให้กระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดมาตรการยกเลิกการนำเข้าผลิต และจำหน่ายสินค้า ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินที่สามารถใช้วัตถุอื่นทดแทนได้

๑) ยกเลิกการนำเข้าวัตถุดิบแร่ใยหิน ภายใน ๓ เดือน หรือภายในกรอบเวลาเร็วที่สุดที่สามารถปฏิบัติได้

๒) ยกเลิกการผลิตและการจำหน่ายสินค้าที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินที่สามารถใช้วัตถุอื่นทดแทนได้ภายใน ๑ ปี

๕.๑.๒ มอบหมายให้กระทรวงการคลัง กำหนดมาตรการทางภาษี มาตรการยกเลิกภาษีของวัตถุดิบทดแทนแร่ใยหิน โดยวัตถุดิบที่นำมาทดแทนจะต้องไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

ทั้งนี้ให้มีการขึ้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบแร่ใยหินและสินค้าที่มีแร่ใยหิน ตลอดจนขึ้นภาษีสินค้าที่มีแร่ใยหิน ที่ผลิตในประเทศ ในระยะก่อนการยกเลิกการนำเข้าและผลิตแร่ใยหิน

๕.๑.๓ มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สร้างมาตรการที่จะทำให้ผู้บริโภครับรู้ประกาศ และข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหิน ตลอดจนตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากแร่ใยหิน โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลในสื่อมวลชนทุกประเภท รวมไปถึงหอกระจายข่าวในระดับชุมชน ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๕.๑.๔ มอบหมายให้สำนักนายกรัฐมนตรี จัดทำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีในเรื่องการจัดซื้อวัสดุก่อสร้างและการจัดจ้าง ที่กำหนดสาระสำคัญไม่อนุญาตให้ใช้วัสดุที่มีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบ

๕.๒ มาตรการต่อเนื่อง รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรีมอบหมายกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินมาตรการดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ มาตรการรื้อถอนวัสดุที่มีส่วนประกอบของใยหิน โดยจัดดำเนินการโดยมาตรฐานสากลและให้มีการจัดทำเป็นประกาศหรือข้อบังคับของกระทรวงอุตสาหกรรม

๕.๒.๒ มาตรการกำหนดค่ามาตรฐานการฟุ้งกระจายของฝุ่นแร่ใยหิน ๐.๑ เส้นใยต่อ ลบ.ซม. เพื่อสอดคล้องกับมาตรฐาน Occupational Exposure Limits (OELs)

๕.๒.๓ มาตรการห้ามการนำเข้าหรือส่งออกขยะที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหิน

๕.๒.๔ มาตรการควบคุมการนำเข้าหรือการจำหน่ายสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ ที่มีอันตรายต่อสุขภาพ โดยยึดหลักประเทศผู้ผลิตต้องมีการใช้สินค้านั้นด้วย (Certificate of free Sale)

๕.๒.๕ มาตรการกองทุนชดเชยความเสียหายและสวัสดิการแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแร่ใยหิน